

Säpinää Tampereen yliopistossa (75 v)

Tampereen yliopisto valmistautui viime keväänä 75-vuotisjuhliinsa hiukan katkerissa tunnelmissa. Opetusministeriön miljoonien markkojen leikkaukset yliopiston perusopetuksen määrärahoihin herättivät kapinahenkeä, joka yhdisti Tampereella niin rehtori *Jorma Sipilän*, henkilökunnan kuin yliopiston ja teknisen korkeakoulun ylioppilaskunnan yhteiseen rintamaan. Tampereen keskustorilla nähtiin opiskelijoiden ja henkilökunnan yhteinen mielenosoitus perusvoimavarojen leikkauksia vastaan. Edellisistä sivistyneistön plakaattimarssseista olikin jo aikaa vierähtänyt.

Samaan aikaan Tampereen yliopisto valmistautui tasavuosien kunniaksi prameaan tohtoripromootioon, ensimmäiseen 15:een vuoteen. Akateeminen maailma yrittää nähtävästi vastata yhteiskunnallisen asemansa laskuun korostamalla menneen valtakautensa ulkoisia symboleita.

Tohtori *Anneli Anttonen* nais-tutkimuksen laitokselta herätti yliopistolehti *Aikalaisessa* kritiikkiä tohtorinmiekan käyttöön promootiojuhlassa. Anttonen mukaan akateeminen maailma kaipaisi mieluummin yhteistyöhön kuin kaksinkamppailuun viittaavia symboleita. Lisäksi miekka tekee kalliista lystistä entistä kalliimman. Promootiomiekat kuitenkin teroitettiin ja juhla vietiin toukokuussa läpi kaikkinne pukudraamaan kuuluvine koukeroineen. Samalla promovoiitiin joukko ansiotuneita kunniatohtoreita, joista nimekkäimpiin kuuluva *Stuart Hall* piti myös pienen alustuksen tiedotusopin laitoksen järjestämässä tilaisuudessa, joka varovaisesta mainostuksesta huolimatta kokosi väkeä yli auditorion istumapaikkojen. Vierailun yhteydessä tehty haastattelu julkaistaan Tiedotustutkimuksessa syysyllä.

Tampereen yliopiston historia alkoi vuonna 1925 Helsingin Rata-

kadulle perustetusta Kansalaiskorkeakoulusta, joka oli tarkoitettu antamaan valtiotieteellistä oppia nimenomaan niille lahjakkaille oppilaille, joilta puuttuu oppikoulupohja. Vuonna 1930 korkeakoulu muutti Kallioon ja sai nimen Yhteiskunnallinen Korkeakoulu (YKK). Muutto Tampereelle tapahtui vuonna 1960 ja nimen muuttaminen Tampereen yliopistoksi 1966.

PERTTI NÄRÄNEN

Hyvää on vaikea määritellä – journalismissakin

Suomalaisen toimittajakoulutuksen 75-vuotis-seminaari Tampereen yliopistossa 12.5.2000.

"Journalismin muotoutuminen tiedonjakajien kritiikittömäksi kädenjatkeeksi on uhka. Sen ehkäisyyn tarvitaan monta journalistien koulutuslaitosta. Kaikille löytyy oma tehtävänsä."

Kiteytys löytyi toimittajakoulutuksen 75-vuotisseminaarista Tampereella. Seminaariin keskus-telemaan oli kutsuttu "joukko toimittajakoulusta harrastavien oppilaitosten edustajia (kansanopistot, ammattikorkeakoulut ja vakiintuneet koulutuspaikat) sekä työmarkkinajärjestöjen edustajat". Kutsun ele ei ollut jäänyt huomaamatta: mukana samassa pöydässä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kanssa olivat edustettuina opistot - ilahtuneina, siltä tuntui.

Osallistujien luku oli sen verran iso, että vauhdittajiksi oli pyydetty TV2:sta tutut Maarit Tastula ja Pasi Toivonen. He ottivat alusta saakka keskusteluun myös yleisön, jota oli liki kahdeksankymmentä henkeä.

Liikkeelle päästi nopeasti Maarit Tastulan kärjistämällä Otavan opiston vararehtori Matti Laitsaaren näkemystä maakuntalehdistön tason laskusta romahdukseksi asti. Laitsaari pysyi ennakkotekstissään: romahduksesta ei ole kyse, mutta tason laskusta.

Hän piti kiinni näkemyksestään myös journalismin viihteellistymisen osalta. Laitsaari puhui myös "ulkokohtaisuudesta", jolla tarkoitti myönteistä kykyä ottaa etäisyyttä aiheeseen johon paneutuu mahdollisimman hyvin: toimittajan ei pidä tehdä työtä oman intressin ja varsinkaan oman edun takia.

Keskustelua vaikeutti panelistien suuri määrä. Hyvien journalistien luettelointi (Antti Blåfield, Eteenpäin-lehden kauden Urpo Lahtinen, Anna-Stina Nykänen, Päivi Rajamäki, Eero Silvasti, J.V. Snellman (Saskakin mainittiin), Ruben Stiller) ja hyvän journalistin ominaisuuksien määrittely jäivät hieman irralleen. Hieman syvemmälle tarkastelussa päästiin emeritusprofessori Pertti Hemänuksen pohtimassa Zimbabwen viimeaikaisen tilanvaltausten raportoinnin historiattomuutta. Journalismi ei saa olla taustoittamatonta reaktiota kulloiseenkin päivänkohtaiseen tapahtumiseen.

Kouluttajat näkivät useita tarpeita, joihin journalistien koulutus eri lähestymistavoin voi vastata. Käytännön taitojen opettaminen ja kehittäminen, kielen tajun opettaminen ovat kaikki asioita, joihin ei välttämättä tarvita yliopistoa - eikä yliopisto voi takoa niitä ihmiseen, joka ei ymmärrä niiden merkitystä. Yhä monimutkaisemman yhteiskunnan ymmärtäminen vaatii koulutusta, mutta koulutus ei yksin riitä. Muutos on sen verran jatkuvaa, että sen perässä juokseminen ei lopu koskaan. Yliopistojen vahvuus journalistikouluttajina on laajuus ja avoimuus: varsinkin Tampereen yliopiston paljon esilläpitämä vapaa sivuaineisuus on tarpeen. Samalla se tekee mahdolliseksi muiden pääaineiden opiskelijoiden pääsyn journalismiopintoihin.

Pentti Salmelin olisi halunnut enemmän keskustelua kielestä. Siihen ei nyt päästy.

Yliopiston toimittajakoulutuksen traditioon olisi sopinut myös akateemisen tutkimuksen ääni. Työmatka Tukholmassa esti esimerkiksi "Hyvä journalismi" -tutkimusprojektia tekevän Risto Kunnelluksen (Journalismin tutkimus-

yksikkö) osallistumisen.

Paneelissa olivat mukana Annamari Maukonen Alkio-opistosta, Airi Hakala Haapaveden opistosta, Anu Ahonen Helsingin kristillisestä opistosta, Matti Laitsaari Otavan opistosta, Tiina Rautkorpä Helsingin ammattikorkeakoulusta, Eeva-Leena Forma Satakunnan Ammattikorkeakoulusta, professori Raimo Salokangas Jyväskylän yliopistosta, Henrika Ziliacus-Tikkanen Svenska social- och kommunalhögskolanista ja Eero Saviisaari Tampereen yliopistosta, Juhani Hintsanen GTL:stä ja Heljä Korpijoki Suomen Journalistiliiton edustajana.

OLLI YLÖNEN

Globalisaation toinen puoli

Kunniaohtori Stuart Hallin luento Tampereen yliopistossa 18.5.2000

Brittiläisen kulttuurintutkimuksen ehkä tunnetuin edustaja *Stuart Hall* (s. 1932) vieraili toista kertaa Suomessa, kun Tampereen yliopisto promotoi hänet yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan kunniaohtoriksi. Hall tunnetaan muun muassa yhtenä Birminghamin nykykulttuurin tutkimuskeskuksen perustajana (*Center for Contemporary Cultural Studies*, 1964) ja johtajana (1970-1979). Tiedotusopin professori Kaarle Nordenstreng totesi esittelypuheenvuorossaan sattuvasti, että Hall on nimetty kunniaohtoriksi monissa yliopistoissa vasta sitten, kun "Thatcher lakkautti CCCS:n". Brittein saarten ulkopuolella kunniaohtorin arvo on ennen Suomea annettu Hallille kahdesti, hänen synnyinmaassaan Jamaicalla Kingstonin yliopistossa ja Massachusettsissa Yhdysvalloissa.

Nykykulttuurin tutkimuskeskuksesta Hall siirtyi 1980-luvulle tultaessa avoimen yliopiston professorin virkaan, josta hän jäi eläkkeelle vuonna 1998. Uran kuluessa Hallin näkökulma on vaihtunut

marxilaisuuden ja klassisen sosiologian kriittisistä pohdintoista enenevässä määrin etnisyyden, rodullisuuden ja kulttuuristen identiteettien tarkasteluun. Tämä näkyy myös hänen kirjallisessa tuotannossaan, joka koostuu suurten kokonaisesitysten ja monografioiden sijaan lukuisista artikkeleista. Hallin keskeisiä 1980- ja 1990-luvun tekstejä on suomennettu kahteen teokseen: *Kulttuurin ja politiikan murroksia* (1992) ja *Identiteetti* (1999).

Kulttuurisen identiteetin tematiikkaan Hall keskittyi myös Tam-

si on olemassa "ohjelmallista monikulttuurisuutta", jossa erilaiset kulttuuriset traditiot pyritään säilyttämään ja saattamaan rauhaan rinnakkaiseloon.

Yksi monikulttuurisuuden taustalla piilevä tekijä on globalisaation kansallisvaltioita rapauttava vaikutus: maailmassa, jossa markkinavoimat liikuttelevat yksittäisiä valtiontalouksia suurempia rahavirtoja, valtion merkitys yhdistävänä koneistona menettää merkitystään. "Globalisaatio on tehnyt kansallisvaltiot ja kansalliset identiteetit suhteelliseksi", totesi Hall.

Stuart Hallin haastattelu julkaistaan syksyllä Tiedotustutkimuslehdessä

pereen yliopiston Paavo Koli -salissa 18.5. pitämässään puheessa. Hall kiteytti puheenvuoronsa aiheeksi globalisaation ja identiteettien välisen suhteen. Keskeisimmäksi nimittäjäksi esityksessä ja sitä seuranneessa keskustelussa nousi lopulta monikulttuurisuuden problematiikka.

Globalisaatioissa Hallia kiinnostaa erityisesti sen "toinen puoli", maailmanlaajuuksien markkinoiden aiheuttama muuttoliike ja kulttuuriset muutokset jälkikolonialisella ajalla. Muuttovirrat kolonisoituista marginaaleista keskustoihin ovat ajaneet kulttuuritörämäyskurssille, mistä kertoo myös nykyinen eroja ja etnisyyksiä korostavasta monikulttuurisuudesta käytävä debatti. Hall painotti kuitenkin, että monikulttuurisuuksiaakin on monia. Yhtäältä siirtolaisten mukanaan tuomat kulttuurit yritetään sulauttaa valtakulttuuriin, toisaalta siirtolaiset kuin huomaamattaan imeytyvät osaksi läntistä ideologiaa, muuttuvat "lännen vapaiksi yksilöiksi kansalaisiksi". Näiden tendenssien lisäk-

Tällaisessa tilanteessa globaalin vastavoimaksi on syntynyt uudenlaista lokaalisuutta, paikallisia yhteisöjä. Identiteettien määrittely on yhä useammin siirtynyt näiden paikallisten yhteisöjen kulttuuriselle tasolle, mikä lisää monikulttuurisuuden painetta entisestään.

Nykyisessä maailmassa eletään siten globalisaation yhtenäistämisen ja lokalisaaion monikulttuurisuuden ristipaineessa. Hall nosti myös mielenkiintoisesti esille, kuinka tämän päivän poliitikot ja valtaapitävät ottavat markkinavomien maailmanvallan itsestään selvänä. Hall puhuikin johtavista poliitikoista "superglobalisoina", joiden tehtävänä on lähinnä sopeuttaa kansallisvaltiot globalisoituvan talouden ehtoihin. Tässä mielessä Tony Blair on Hallin mukaan uusliberalistisempi kuin Thatcher aikoinaan!

Homogenisoivasta maailmantaloudesta huolimatta elämme kuitenkin maailmassa, joka korostaa kulttuurisia eroja – tai on ainakin tehnyt ne näkyviksi. Täsmennys on Hallin sanoin hyvä pitää